

3.6 Ветеринарно дело

3.6.1. Здравеопазване

Географското разположение на България и либерализацията на търговията с животни и продукти от животински произход създават постоянни епизоотични рискове от проникване на остри заразни и екзотични болести, както от Близкия изток, така и от страните на Европейския съюз. Глобалното затопляне на климата изисква засилване на мерките за профилактика на екзотични заболявания (син език и африканска чума по конете), предавани с вектори (кръвосмучещи насекоми и кърлежи), които до скоро не бяха обичайни за нашата страна.

От острите заразни заболявания през 2001 г. и първите 6 месеца на 2002 г. на територията на страната бяха констатирани следните заболявания:

- син език при преживните животни, което клинически бе доказано само в Кюстендилска област на 21.09.2001 г. и серологично в седемте западни области на България. Заболяването проникна трансгранично, чрез предаване на вируса на синия език при ухапване на възприемчивите животни от заразени насекоми от вида Куликоиде. Благодарение на предприетите от Националната ветеринарно медицинска служба (НВМС) мерки за ограничаване и ликвидиране на заболяването (ежедневни клинични прегледи, безкръвно унищожаване на болелите животни, забрана за придвижване и търговия с преживни животни от засегнатите области, обработка на възприемчивите животни с дезинсекционни препарати с репелентен ефект) през първото шестмесечие на 2002 г. няма констатиран случай на син език. Извършените лабораторни изследвания по програмата за надзор показват отсъствие на причинителя на заболяването на територията на страната.

- класическа чума по свинете (КЧС) - през 2001 г. е констатирано само едно огнище на заболяването в свинефермата на затвора в гр. Белене, Плевенска област. През 2002 г. на територията на 14 области на страната спорадично бяха констатирани 28 огнища на КЧС при новозакупени малки прасета, придвижвани нерегламентирано от тържища за живи животни. Общо за страната са заболели 389 броя свине, които са принудително убити и загробени. Вследствие предприетите незабавни действия (спешна ваксинация и реваксинация в екстензивните ферми, забрана на движението и търговията за малки прасета) и след изтичане на 21 дни от последния констатиран случай, наложените ограничителни мерки бяха отменени. НВМС съгласно държавната профилактична програма извършва поголовна ваксинация против заболяването. През 2001 г. започна използване и на "маркерна" ваксина против КЧС, производство на фирма "Байер" Германия.

- бесът продължава да бъде проблемна зооантропоноза за отчетния период. През 2001 са констатирани 61 огнища на бяс, а за първите 6 месеца на 2002 г. - 8 огнища в областите от Северна България.

- антракс - през 2001 г. заболяването е констатирано в Търговишка, Шуменска, Бургаска, Пазарджишка, Русенска и Великотърновска области в общо 9 огнища, а за първото полугодие на 2002 г. заболяването е констатирано в едно огнище в Русенска област. Съгласно държавната профилактична програма ваксинация против антракс в стационарните за заболяването селища се извършва двукратно, в селищата с констатирано заболяване през последните 30 години, ваксинацията се извършва еднократно през пролетта.

През 2001 г. и първите 6 месеца на 2002 г. за контрол на здравето на животните НВМС, чрез своите подразделения изпълнява програми за надзор върху здравния статус на животните относно: шап, син език, КЧС при диви и източнобалкански свине, псевдочума и инфлуенца по птиците, някои болести по рибите, скрейпи и спонгиформна енцефалопатия по говедата.

В лечебно-профилактичната дейност през 2001 г. участваха ветеринарномедицински специалисти от 28 областни ветеринарни лечебници, 145 районни ветеринарни лечебници, 1161 лицензирани ветеринарни участъци, 553 частни ветеринарномедицински аптеки и регистрираните частно практикуващи ветеринарни лекари в амбулатории и клиники.

През 2001 г. са прегледани и лекувани 1 409 674 броя животни или 18% от поголовието в страната, което е било 7 752 262 (без птиците). Извършени са 4 781 782 броя манипулации, като на едно прегледано и лекувано животно се падат средно по 3,3 броя манипулации. Издадени 38 бр. разрешителни за ветеринарномедицински аптеки, 222 сертификата за регистрация на ветеринарномедицински препарати и 11 лиценза за търговия на едро с ветеринарномедицински препарати.

3.6.2. Държавен ветеринарно-санитарен контрол

Във връзка с преговорите на Р България за членство в ЕС и стратегията по реструктурирането на предприятията от хранително-вкусовата промишленост и приваждането им спрямо изискванията на ЕС, органите на ДВСК осъществяват постоянен контрол на предприятията за добив и преработка на хранителни продукти от животински произход. Целта е да се следи изпълнението на направените предписания, въвеждането на добрата производствена практика (ДПП), спазване на изискванията на действащите нормативни документи, включително и тези, хармонизиращи изисквания на директиви на Европейския съюз. Така също приоритет е контролът върху изпълнение на поставените срокове в

разработените от производствените предприятия бизнес планове.

През 2001 г. започна въвеждането на ДПП във всички производствени предприятия. Специалистите от ДВСК разработиха примерни документи по водене на ДПП, които бяха раздадени в Районните ветеринарно медицински служби (РВМС) и чрез тях спуснати до ръководителите на предприятията. С участието на експертите от ДВСК през годината бяха извършени проверки на 230 броя предприятия, които заготвят продукти за експорт за други страни и на предприятията, произвеждащи продукти за ЕС. Съгласувани са 941 броя технологични спецификации (ТС) за производство на нови видове хранителни продукти. Експертите от ДВСК участваха при актуализацията на изискванията и при разработването на ветеринарните сертификати за внос на хранителни продукти и суровини от животински произход в Р България. Извършени бяха и проверки, съвместно с органите на Националната служба за борба с организираната престъпност по сигнали и съмнение за контрабанден внос на животински продукти без издадени разрешителни от НВМС, без ветеринарномедицински сертификати или с фалшиви такива. Извършени бяха проверки в РВМС по отношение дейността на службите по Държавен ветеринарно-санитарен контрол (ДВСК) и състоянието на производствените предприятия, във връзка с предстоящи мисии на ЕС. През 2001 г. страната ни беше посетена от 2 броя мисии на ЕС касаещи контрола на ДВСК. Приоритетна задача на ДВСК е хармонизирането на българското ветеринарно законодателство с това на ЕС. През 2001 г. е хармонизирана директива на ЕС N 96/42 за хигиенните изисквания при производството и предлагането на пазара на топлинно обработено мляко и млечни продукти получени от топлинно обработено мляко. Актуализирана и преиздадена е наредбата за профилактика и контрол на трихинелозата. Актуализирани и подготвени за печат са наредбите за пресните меса и за производството на топлинно обработени месни продукти. Подготвени за разглеждане от работна група "Земеделие" са наредбите за отстрелян дивеч и предлагане на пазара на месо от дивеч и за ветеринарно-санитарни изисквания към зайци и дивеч, отглеждан във ферми и при производството и предлагането на пазара на месо от зайци и месо от дивеч, отглеждан във ферми. Експертите от ДВСК участваха в разработването на наредби на МЗГ за качеството на кокошите яйца и птичето месо предлагани на пазара. Във връзка с профилактиката на заболяването спонгиформна енцефалопатия /СЕГ/ беше проведено обучение на инспекторите от ДВСК в клиниците за начина на вземане на проби и изпращането им в лабораториите за изследване. За повишаване професионалната подготовка на лабораторните лекари бяха организирани краткосрочни курсове по анализ на рибни продукти и на пчелен мед и пчелни продукти. Извършени бяха и контролни проверки по качеството на извършваните лабораторни анализи, чрез организирането на т.н. "ринг тестове" - два от НВМС и един от Държавната агенция по стандартизация и метрология.

През 2001 г. органите на ДВСК са извършили ветеринарно-санитарен контрол на 1 262 498 188 кг. хранителни продукти и суровини от животински произход, от които неотговарящи на БДС и ТС са 12 552 506 кг., а негодни за консумация – 2 211 433 кг. Взети са 375 510 броя проби, издадени са 2 314 наказателни постановления. Разкрити са 134 нови производствени предприятия и са затворени 174. Завършена бе оценката на японско-българския проект към Софийската инспекция на ДВСК, който приключва м. юли 2002 г. Основната задача на проекта - повишаване качеството на суровото мляко, в частност извършваните анализи, е завършена успешно. Въведен бе дисковият микробиологичен метод за антибиотици. Работата по проекта продължава и същия остава под наблюдение от японска страна до 2006 г. Съвместно с японските експерти бе издадено ръководство "Сурово мляко - анализи и препоръки". През 2001 г. и първото шестмесечие на 2002 г. в страната ни се изпълняват програми за мониторингов контрол на остатъци от химични замърсители и ветеринарни лекарствени препарати в живи животни и прясно месо, птици, риба, мляко, дивеч, дивеч от ферми и пчелен мед. По тези програми през 2001 г. са извършени изследвания на 1 434 бр. проби, а през първото шестмесечие на 2002 г. са изследвани 608 бр. проби. Програмите за мониторингов контрол на хранителните продукти от животински произход дават гаранции за безопасността им и са задължително условие в международната търговия със страните от ЕО, САЩ, Канада, Япония и др.

В Централната лаборатория по ветеринарно-санитарна експертиза и екология през 2001 г. са извършени анализи на 2 685 бр. проби от партии хранителни продукти, внос от различни страни, а за първите 6 месеца на 2002 г. са анализирани 1 471 бр. проби. Така е намален риска за здравето на нашия консуматор.

С цел гарантиране на износа на качествена продукция от страната и във връзка с действащите норми за остатъци в хранителните продукти на други държави през 2001 г. са изследвани 1 919 проби от партии български хранителни продукти предназначени за износ, а през първите 6 месеца на 2002 г. броят на изследваните проби за износ е 898 броя.

С цел въвеждане на международните критерии, свързани с качеството и безопасността на храните и въвеждане на системите за собствен контрол /НАССР/ през 2001 г. са изследвани 337 проби за вътрешно фирмена информация. През първото шестмесечие на 2002 г. този брой е 137.

3.6.3 Граничен ветеринарен контрол и карантина

През 2001 г. и първите 6 месеца на 2002 г. органите на граничния ветеринарен контрол изпълняваха задълженията си в съответствие с действащото ветеринарно законодателство при внос, износ и транзит на живи животни, продукти и суровини от животински произход, фуражи, фуражни добавки и адитиви.

През 2001 г. граничните ветеринарни инспектори са извършили ветеринарномедицински контрол при внос и износ на живи животни и продукти от животински произход, както следва:

ВНОС ИЗНОС

- живи бозайници и птици - 3 208 856 броя 333 842 броя
- продукти за човешка консумация - 122 744 тона 37 779 тона
- технически продукти - 7 622 тона 10 048 тона
- фуражи, фуражни компоненти,
- премикси - 49 397 тона 184 495 тона

В началото на 2002 г. бе приета Наредба за граничен ветеринарно-медицински контрол, уреждаща условията за внос, износ и транзит на обектите подлежащи на ветеринарен контрол, както и организацията на ветеринарните проверки при осъществяването му.

За подобряване на контрола при внос на месо, месни и рибни продукти, през 2002 г. бе постигнато споразумение за взаимодействие между министрите на земеделието и горите, министерство на финансите и министерство на вътрешните работи, в резултат на което бе обнародвана Заповед N РД-09-338 на Министъра на земеделието и горите. С тази заповед се координират действията на контролните органи на границата и във вътрешността на страната.

През 2002 г. стартира изграждането на дългосрочен граничен ветеринарен инспекционен пункт на ГКПП - Капитан Андреево на границата с Р Турция. С изграждането на този пункт на практика започва реализацията на стратегията на Министерството на земеделието и горите, респ. на Националната ветеринарномедицинска служба, за привеждане на граничния ветеринарномедицински контрол в пълно съответствие с изискванията на Европейския съюз. Проектът ще се изпълни изцяло в рамките на помощта, предоставена от ЕС по програма ФАР, на стойност 1 200 000 евро.

През 2002 г. се постави началото на предпроектното проучване за изграждане на останалите 7 дългосрочни гранични ветеринарни инспекционни пунктове, 6 от които също ще бъдат финансирани от Европейския съюз по програма ФАР, а седмият със средства от националния бюджет.

3.6.4. Диагностична и научно-изследователска ветеринарномедицинска дейност

Лабораторно-диагностичните изследвания за 2001 г., при план 1 083 865 са извършени 975 147 бр. или 89,97%, като са поставени 33 315 положителни диагнози в 499 огнища.

В изпълнение на ролята си на Национален център за научни и диагностични ветеринарномедицински изследвания през 2001 г., в резултат на завършените по Координационната програма научни задачи са направени 23 предложения за внедрявания, а през 2002 г. научноизследователската дейност обхваща разработването на 57 актуални научни задачи.

От особено значение са проектите свързани с профилактиката и борбата на заболяванията по списък "А" на МБЕ, както и научните задачи, третиращи проблеми на екологията и ветеринарносанитарната експертиза на хранителните продукти от животински произход. На всички сигнали от страната е реагирано веднага, чрез екипите за спешна диагностика, като е поставяна своевременна и точна диагноза. От м. септември 2002 г. стартират изследванията за диагностика на СЕГ /луда крава/ с бързи тестове.

3.7. Селекция и репродукция

През 2001 г. продължи работата по приключване на реструктурирането и създаването на нови организации за водене на селекционната работа в животновъдството. Вече официално функционират асоциациите за развъждане на Черношарена, Кафява, Сименталска и Родопска породи в говедовъдството, Млечна Плевенска черноглава, Старозагорска, Маришка, Тънкорунна цигайска порода в овцевъдството, асоциации по свиневъдство, птицевъдство, биволовдство, коневъдство и други.

През 2001 г. селекционната работа продължава да се води по всички направления в животновъдството. В говедовъдството под селекционен контрол са обхванати 25 406 животни – 6,4% от поголовието. Средната млечност на завършилите лактация контролирани крави е 4 364 кг. мляко при 3.74% мастни вещества и 163 кг млечно масло.

Обхванатите в селекционна работа крави се разпределят по породи, както следва:

- Черношарени - 75%;
- Кафяви - 17.2%;
- Симентал - 3.8%;
- Българско родопско - 2.6%;
- Редхолщайн фризийско - 0.8%;
- Комбиниран и месен тип - 0.6% (Лимозин, Херефорд, Абердин-Ангус).

През първото полугодие на 2002 г. секционната работа в говедовъдството запазва обхвата си. Не се наблюдават съществени промени в продуктивността на контролираните животни.

В биволовдството под селекционен контрол са обхванати 571 животни - 11% от поголовието. За изтеклия период средната млечност на завършилите лактация биволици е 1 939 кг биволско мляко при 7.35% мастни вещества и 142 кг млечно масло.

В овцевъдството продължава работата по подобряване породната структура чрез увеличаване на генетичния потенциал с осъществяване на кроче и семенна течност. През изтеклата 2001 г. под селекционен контрол са обхванати 52 049 овце майки – 2.6% от наличните. Изключително ниските цени на вълната и месото, насочва овцевъдството към породи от млечно направление. От контролираните животни най – голям процент е млечно направление – 63.8%, следвано от:

- Аборигенно - 14.7%;
- Цигайско - 12.8%;
- Тънкорунно - 4.6%;
- Полутънкорунно - 4.1%;
- Месодайно - 0.02%;
- Многоплодни - 0.003%.

Средната продуктивност на стадата през контролирания период е:

- среден млечнадой от овца

(200 дни лактационен период) - 170.9 литра;

- средна биологична плодовитост

(100 овце-майки) - 122 броя агнета;

- среден вълнодобив от овца – майка - 4,845 кг.

В период на организация е и набиране на обхват в селекционната работа в козевъдството.

Селекционният контрол е неотменен процес в нуклеусовите и репродуктивни свиневадни бази. През 2001 г. селекционната работа е проведена с 13 943 свине – майки (20.2%) от наличните. През изтеклия период средния брой на прасета в едно прасило е 9.6, а на 21 ден - 8.8 и 9.5 отпад.

При нерезчетата възраст за достигане на 90 кг живо тегло е 200 дни.

В коневъдството, през 2001 г. селекционната работа се води с 2 490 коня – 1.9% от наличните. Основните породи са Чистокръвна английска, Арабска, Арабска – тип “Шагия “, Рисиста, Източнобългарска, Дунавска, Плевенска и др.